

มาตรการทางกฎหมายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง¹

วันชัย ประถมศรี²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของการจัดตั้งศาลแขวง ว่าจัดตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างไร ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงความเป็นมาของการจัดตั้งศาลแขวงที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรง ให้เสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว และยังคงสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของไทยที่ให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเร็วเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม สามารถนำผู้กระทำความผิดมารับโทษได้อย่างรวดเร็ว เพื่อแก้แค้นทดแทนในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วย และนอกจากนี้ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกคุมขัง ในระหว่างการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจมากเกินไป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง ยังมีปัญหาในการบังคับใช้อยู่ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

จากการศึกษาประเด็นปัญหาในความล่าช้าในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ จากกรณีพนักงานสอบสวนทำสำนวนล่าช้า ทำให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลา ตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 คือพนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ทัน ผลที่ตามมาคือในการฟ้องคดีต่อศาลนั้น พนักงานอัยการต้องขออนุญาตฟ้องคดีจากอัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาค ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย³ หากไม่ขออนุญาตฟ้องอัยการสูงสุดหรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมาย พนักงานอัยการก็จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวงไม่ได้ โดยปัญหาในการทำสำนวนล่าช้าของพนักงานสอบสวนนั้นเกิดขึ้นหลายกรณีด้วยกันไม่ว่าจะเป็น ปัญหาที่พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้สามารถรู้ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่ ทำให้พนักงานสอบสวนไม่

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือรองศาสตราจารย์จรัส เติ้งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และรองศาสตราจารย์จุฑาพร วงศ์ทองสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต(ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ มาตรา 9 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499

สามารถรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนด 32 วัน หรือปัญหาในการที่พนักงานสอบสวนต้องรอผลการพิมพ์ลายนิ้วมือจากกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม เนื่องจากในการส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการนั้น ต้องมีผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มโทษหรือบวกโทษที่รอหากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามการกระทำความผิด

ประเด็นปัญหาที่สองการฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวง ตามมาตรา 20 โดยเมื่อผู้ต้องหาไม่ว่าจะถูกจับกุมตัวแล้วส่งตัวมายังพนักงานสอบสวนหรือผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวน แล้วพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหา แล้วผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน ดังนั้นมาตรา 20 กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาโดยไม่ต้องสอบสวนเต็มรูปแบบ ไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวงแล้วต่อมาในคดีในเรื่องเดียวกันอีกไม่ว่าจะฟ้องต่อศาลจังหวัดหรือต่อศาลแขวงด้วยกัน พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลอีกไม่ได้ เนื่องจากสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับแล้วเป็นฟ้องซ้ำ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) โดยที่พนักงานอัยการไม่สามารถใช้บทบัญญัติของกฎหมายใดที่จะไม่ต้องฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลได้ เพราะจะเห็นได้จากบทบัญญัติของมาตรา 20 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ที่กำหนดให้ในคดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาและพิพากษาของศาลแขวงหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตามข้อกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการหรือสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้ออกมาพบเพื่อฟ้องศาลโดยมีต้องทำการสอบสวน และให้ฟ้องด้วยวาจา พนักงานอัยการไม่สามารถใช้บทบัญญัติของกฎหมายใดไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาด้วยวาจาต่อศาลได้ หากกรณีคดีที่พนักงานสอบสวนทำสำนวนมาในรูปแบบคดีที่สามารถฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวงได้และข้อเท็จจริงตามสำนวนที่พนักงานสอบสวนทำมาปรากฏว่าคดีนั้นสามารถฟ้องคดีด้วยวาจาได้ พนักงานอัยการจะปฏิเสธไม่ฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลได้ ก็เป็นปัญหาหนึ่งจากการใช้กฎหมายของมาตรา 20

ปัญหาประการที่สาม ความล่าช้าในการพิจารณาอนุญาตฟ้องคดีต่ออัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมาย ตามมาตรา 9 โดยปัญหาดังกล่าวนี้นี้เป็นปัญหาต่อเนื่องจากมาตรา 7 ที่พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวงภายในกำหนดระยะเวลา 32 วัน ซึ่งมาตรา 9 กำหนดให้พนักงานอัยการจะฟ้องคดีต่อศาลแขวงได้ต้องได้รับอนุญาตฟ้องคดีจากอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมายจึงจะฟ้องคดีได้ ปัญหาจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนด

ระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตฟ้องให้อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมายต้องพิจารณาให้เสร็จภายในระยะเวลาที่เดือนหรือกวัน

ปัญหาประการที่สี่คือเป็นปัญหาในการยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาด้วยวาจา ซึ่งผู้เสียหายไม่สามารถยื่นคำร้องได้ทันก่อนที่ศาลจะตัดสินคดี เพราะในการฟ้องคดีด้วยวาจา ศาลสามารถมีคำพิพากษาในวันที่พนักงานอัยการ ยื่นฟ้องด้วยวาจาได้เลย เป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย ต้องไปฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่ ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล เป็นต้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา 44/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กำหนดให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้ต้องหาโดยเร็ว

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาในความล่าช้าในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ จากกรณีที่พนักงานสอบสวนทำสำนวนล่าช้า โดยผู้ศึกษาได้เสนอเพิ่ม มาตรา 7/1 และกำหนดบทลงโทษพนักงานสอบสวนที่ทำสำนวนการสอบสวนล่าช้าไว้ด้วย โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 7/1 ให้พนักงานสอบสวนรีบสรุปสำนวนการสอบสวนและส่งไปยังพนักงานอัยการก่อนครบกำหนดฟ้องเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์ เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนและยื่นฟ้องผู้ต้องหาครบกำหนดฟ้องครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่ไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาภายในกำหนดระยะเวลาฟ้องตามวรรคหนึ่ง ห้ามไม่ให้พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เว้นแต่จะเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย”

2. ปัญหาการฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวง ตามมาตรา 20 นั้นผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเป็นการเพิ่มมาตรา 20 วรรคสองและสาม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

“หากในคดีที่ฟ้องคดีตามวรรคแรก ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนไปทำให้คดีนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาและพิพากษาของศาลแขวง ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

เมื่อพนักงานอัยการรับตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้องคดีตามวรรคแรก หากข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนไป ทำให้คดีนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาและพิพากษาของศาลแขวง ให้พนักงานอัยการคืนตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ”

3.ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาอนุญาตฟ้องคดีต่ออัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมาย ตามมาตรา 9 โดยผู้ศึกษาได้แนะนำให้แก้ไขเพิ่มโดยกำหนดระยะเวลาให้อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมาย พิจารณาสำนวนขออนุญาตฟ้องภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยเพิ่มวรรคสามของมาตรา 9 ดังนี้

“ให้อัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาค ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายพิจารณาการขออนุญาตฟ้องคดีตามมาตรา 7 ให้แล้วเสร็จภายใน หกสิบวัน นับแต่วันที่รับสำนวนและในกรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจมีคำสั่งภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาออกไปได้แต่ต้องมีระยะเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดหกสิบวัน”

4.ปัญหาการยื่นคำร้องของผู้เสียหายในการให้ผู้ต้องหาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มเติมมาตรา 20/1 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ดังนี้

“เมื่อพนักงานอัยการรับตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาล ตามมาตรา 20 หากคดีนั้นผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ให้พนักงานอัยการแจ้งถึงสิทธินั้นแก่ผู้เสียหายทางโทรศัพท์หรือช่องทางที่สามารถติดต่อได้ เว้นแต่ไม่สามารถติดต่อผู้เสียหายหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติได้”

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนิน

คดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2553.

คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2542.

คณิง ฤาไชย. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

น้ำแท้ มีบุญส้าง. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: สุตรไพศาล,
2554.

พระยานิติศาสตร์ไพศาล. คำอธิบายประวัติศาสตร์กฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2497.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส และอดิรุจ ต้นบุญเจริญ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 18.
กรุงเทพมหานคร: ออฟเซ็ทพลัส, 2562.

อรรถพล ไหญ่สว่าง. คำอธิบายวิชาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 3, 2562.

อมรเทพ เมืองแสน. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2560.

อุทัย อาทิวะ. การสอบสวน. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง, 2562.

อุทัย อาทิวะ. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ระบบไต่สวน & ระบบกล่าวหา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง, 2552.